

İlyas TEKİN
Eğitimci/Yazar (E.Milli Eğt.Md)

GİRİŞ: Son olarak **Çekmeköy-Taşdelen Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi** öğretmeni **Fatma Nur Çelik**, okulda öğrencisi tarafından öldürüldü. Şehit öğretmenimize Hz. Allah'tan (cc) rahmet, ailesine ve eğitim camiamıza başsağlığı dilerim. Daha sonra bağışçı kuruluşun da uygun görüşü ile şehit öğretmenimizin adı okula verildi.

Ümraniye'de milli eğitim müdürü olarak görev yaparken ve o zaman belde olan **Çekmeköy, Taşdelen, Sarıgazi, Yenidoğan, Alemdağ ve Ömerli, Ümraniye**'ye bağlı iken bu okul, **İMKB** (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) tarafından yaptırıldı ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılında açıldı. Merkezi bir yerde, tarihi bir bina gibi, çok güzel bir okul.

Hepimizi derinden üzen bu olay sebebiyle okullarda personel ihtiyacı, zorunlu lise eğitimi ve son zamanlarda gündeme gelen ara tatilden bahsetmeye çalışacağız.

a) Hizmetli Personel:

Okullarda hizmetli/personel ihtiyacı had safhada. Senelerdir böyle. Görevde iken defalarca dile getirdik, özel bir rapor da yazdım; hiçbir şey değişmedi.

Okulların girişinde güvenlikçi/bekçi olması lazım. Çok önemli. Olmazsa isteyen herkes, elini kolunu sallayarak okula girer ve müdürü, öğretmeni, öğrenciyi döver, hatta öldürür.

Diğer taraftan okullar bir gün temizlenmezse, kıyamet kopar. Elbette ki temizlenmesi gerekir. Okul yöneticileri, kendi imkânlarıyla halletmeye çalışıyorlar. Ama kayıtlarda bağış almaları yasak. Elbette öğrenci kaydının bağış şartına bağlanması, hiçbir şekilde kabul edilebilecek bir şey değildir. Fakat okulların da ihtiyacı var. Hele bazıları, devletin okuluna kayıt için çok yüksek rakamlar istiyorlar. Eğer kayıt esnasında öğrenci de para konusuna şahit oluyorsa, çok kötü!

Yasak olmasına rağmen daha ziyade zengin bölgede -öğrencisi olmayan- okullar, bölge dışından kayıt almak suretiyle, yüksek miktarda bağış alıyorlar. Fakat fakir bölgedeki okullar sıkıntı içinde.

Eli uzun olan varsa, kimin adamı olursa olsun, mutlaka hak ettiği cezaya çarptırılmalıdır. Bu konuda asla taviz verilmemelidir. Bu zengin bölgedeki okulların topladığı bağışlar, il/ilçe milli eğitim müdürlüğü tarafından ihtiyacı olan okullara paylaştırılrsa, sorun biraz belki çözülebilir.

Problem: Şu anda okullarda en önemli problem, personel ihtiyacı olarak gözüküyor.

Çözümü: Ya her okula öğrenci sayısına göre, öğretim yılı başında yeteri kadar ödenek gönderilmesi veya -sağlam insanlardan- personel verilmesidir. Ayrıca bazı camilerin alt katlarında olduğu gibi, güvenlik tedbirleri alınarak, müsait olan okulların bodrum katları pasaj-dükkân veya otopark; en azından tatillerde uygun olan okulların bahçeleri otopark olarak değerlendirilebilir. Okullara bir gelir sağlanırsa, çok faydalı olur.

b) Değişiklikler ve Zorunlu Lise Eğitimi.

Önce hemen şunu belirtelim ki, yaz-boz tahtası¹ gibi, eğitimde yapılan değişiklikler eğitime zarar verdi.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ilkokul, ortaokul ve lise 5+3+3= 11 sınıf olarak devam ediyordu. 1996-1997 eğitim-öğretim yılına kadar devam etti. Mağduru olduğum **28 Şubat** sürecinde kamuoyunda: "**8 Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim**" olarak bilinen düzenleme, 16.08.1997 tarihinde kabul edilen 4306 sayılı kanunla gerçekleşti. Böylece 1997-1998 eğitim-öğretim döneminde ilkokulla ortaokul, ilköğretim okulu olarak birleştirildi ve ilkokul ile ortaokul öğrencileri aynı okulda öğrenim görmeye başladılar. Bu uygulama, 15 yıl sürdü.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005/60 sayılı genelgesi ile **2005-2006 eğitim-öğretim yılından** itibaren liselerin (genel, mesleki ve teknik liselerin) süresi, kademeli olarak 3 yıldan 4 yıla çıkarıldı ve hazırlık sınıfları kaldırıldı.

11 Nisan 2012'de Resmi Gazete'de yayımlanan (kabul tarihi 30.03.2012) 6287 sayılı kanunla 8 yıllık kesintisiz eğitim yerine, zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran kademeli sisteme geçildi. 4+4+4 eğitim sistemi (4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ayrı binalarda, 4 yıl lise), **2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren** uygulanmaya başlandı. Böylece lise/meslek lisesi eğitimi, zorunlu hale getirildi.

Bunların dışında gerek üniversite sınavlarında ve gerekse liselere giriş sınavlarında haddinden fazla değişiklikler yapıldı. Yapılan değişikliğin tekrar değiştirilmesi, aslında yanlış olduğunu da gösteriyor.

Bu son olay gösteriyor ki, liselerin zorunlu olmaktan çıkarılmasını değerlendirmek gerekir. Çünkü herkesin üniversiteyi bitirmesi şart olmadığı gibi, liseyi bitirmesi de şart değildir. Okuyan okur ama hakkıyla okur; okumayan da lise çağından itibaren meslek sahibi olur, çalışır, işini kurar. Ülkemizde her kademedeki insana ihtiyaç da var, iş de var.

Sadece 1 milyona yakın üniversite mezunu öğretmenlik bekliyor. Diğer üniversite mezunlarının da çoğu işsiz. Üstelik üniversite diploması var, her işte de çalışmak istemezler; bu da normal. İşsizlik kötü şey. Tam da evlenip yuva kuracağı bir çağda işsiz kalmak veya evli iken işsiz olup çocuğuna harçlık verememek, sosyal problemlere sebep olur ve oluyor da. Daha önce gençlerde işsizlik oranlarından ve meslek eğitiminin öneminden bahsettiğim için oraya girmiyorum.²

Bir eğitimci olarak görüştüğüm okul müdürleri ve milli eğitim müdürleri, lise/meslek lisesi eğitiminin zorunlu olmaktan çıkarılması gerektiğini feryat ederek söylüyorlar. Eğitimle ilgili bir şey yapılırken uygulamanın içinde olan okul müdürlerinin ve öğretmenlerin görüşleri mutlaka alınmalıdır. Ancak o zaman gerçekçi ve faydalı olur.

Çocuk lisede okumak istemiyor ama biz onu istemediği şeye zorluyoruz. Oysa eğitimin temel sevgiye dayanır. Keşke okusa ama zorlamayla olmuyor işte.

Açık lise ile birlikte en fazla öğrenci, ortaöğretimde (lise ve meslek liselerinde). 5.328.812'si örgün eğitimde.³ Yine en fazla devamsızlık da buralarda. Bu da aflarla adeta teşvik edildi.

Açık lisede aktif öğrenci sayısı 797.921.⁴ Hal böyle iken 2023/30 sayılı genelge ile açık liseye geçişler şartlara bağlanarak zorlaştırıldı. Aslında tersi olması gerekirdi.

Artık ortaöğretimin zorunlu olmaktan çıkarılmasının değerlendirilmesi, en azından isteyenlerin açık liseye geçişlerinin kolaylaştırılmasının daha uygun olacağı anlaşılıyor.

c) Çalışma Takvimi:

Ülkemizde, kayıt-kabuller ile öğretim yılının başlaması, yarıyıl tatili ve ders kesimi, yaz tatilinin başlama ve bitiş tarihleri, her yıl **Millî Eğitim Bakanlığı**'nca düzenlenen çalışma takviminde belirtilir. Ders yılı, (2019 yılına kadar) arasında iki hafta (15 gün) dinlenme tatilinin verildiği iki yarıyıla ayrılır. Dinlenme tatili **Ocak** sonu veya **Şubat** başında, yaz tatili ise ders yılının bitiminden itibaren yapılır. Ders yılı süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar okulun açık bulunduğu günler ile öğrencilerin törenlere katıldıkları resmi tatil günleri sayılarak hesaplanır. Normal öğretim yapılan okullarda sabah ve öğleden sonrası yarımşar gün, ikili öğretim yapılan okullarda bu süreler tam gün sayılır.⁵

Ders yılı süresi, 180 iş gününden az olmamak üzere **Eylül-Haziran** ayları arasında yapılır. Gerek **İlköğretim** ve gerekse **Ortaöğretim Kurumları yönetmeliğinde**: “ders yılı süresi, 180 iş gününden az olamaz.”⁶ denilmektedir.

d) Ara Tatil:

Ara tatil, eğitimci sayın **Prof. Dr. Ziya Selçuk**'un başkanlığı (10 Temmuz 2018- 5 Ağustos 2021) döneminde 2019-2020 eğitim-öğretim yılında başladı. Sayın **Ziya Selçuk** bakan olduğunda büyük bir beklenti oluştu. Hatta kendisi de bunu fark etti ve bu konuda uyarıda bulundu. Tam da salgın hastalık (Covid 19) dönemine denk geldi. Ama yaptığı işlerden sanki akılda kalan bu ara tatil oldu. Ki, başladığı zaman sadece **Ramazan** bayramı eğitimin sonuna, **Kurban** bayramı ise yaz tatiline denk geliyordu.

O tarihten önce de bazı özel okullar, resmi okullardan (1-2 hafta) önce başlayıp ara tatil yaparak daha geç yaz tatiline giriyorlardı.

Avrupa'da ve değişik ülkelerde 3'ten fazla tatil yapanlar da var. Burada önemli olan eğitim iş günü süresidir.

e) Eğitim İş Günü Süresi:

Bazı ülkelerin eğitim iş günü sayıları şöyle:

İsveç: 180, Amerika: 180, İspanya: 180, Türkiye: 180, Belçika: 175-182, Portekiz 184, Fransa: 185, Finlandiya: 190, Hong Kong: 190, Yeni Zelanda: 190, Nijerya: 190, İsviçre: 191, Bulgaristan: 192, İngiltere: 192, Singapur: 193, Hollanda: 200, İtalya: 200, İran: 200, Lüksemburg: 212, Avusturya: 215, İsrail: 216, Almanya: 220, Güney Kore: 220, Japonya: 243 gündür.⁷

Dünya ülkelerinde, yaz tatili de farklı sürelerdedir.

Yeni Zelanda 5-6 hafta, Güney Kore, Japonya, Hollanda, Singapur, Hong Kong 6 hafta, Almanya 6-6,5 hafta, Tayvan, Şanghay, Ontorio 9 hafta, Finlandiya ve Amerika 10-11 hafta, Estonya ise 11,5 hafta,⁸

Avusturya, Belçika ve Lüksemburg'da iki ay, Hollanda ve İngiltere'de altı hafta, İtalya'da dokuz hafta, Portekiz'de 2,5 aydır.⁹

Ülkemizde ise yaz tatili süresi yaklaşık 2,5-3 aydır.

Türkiye'de tüm kademelerde yıllık eğitim süresi 180 gün iken OECD ülkelerinin ortalaması ilkokulda 185, ortaokulda 183 ve ortaöğretimde 180 gündür. OECD ülkeleri arasında ilkokulda yıllık ortalama öğretim gün sayısı en yüksek olan ülke 219 günle İsrail'dir. İlkokullarda Japonya'da ortalama 201, Avustralya, Danimarka, İtalya ve Meksika'da 200 gündür.¹⁰

f) Yeteri Kadar Tatil:

Yaz tatilinin öğrenci üzerindeki etkileri, 1906'dan beri araştırma konusudur.¹¹ Sonuç şöyle özetlenmektedir:

“Uzun yaz tatilinin öğrenmenin ritmini bozması, unutmaya sebep olması ve öğrenciler sonbaharda okula geri döndüklerinde materyal tekrarının gerekmesidir. Öğretmenler, ders yılının başladığı sonbahar döneminin ilk haftalarını bir önceki yılın konularını tekrar etmeye ve gözden geçirmeye harcarlar ki bu, zamanın yeni öğretime harcanmamasıdır.

Öğretmenler, özellikle daha az yetenekli ve öğrenmeyi anlamada dezavantajlı olan öğrenciler için yaz tatili öğrenme kaybının çok doğru bir olgu olduğunun farkındadırlar.”¹²

Elbette ki yeteri kadar tatil bir ihtiyaçtır. Ama fazlası zarardır. Öğrenciler tatili çok severler. Ancak fazla tatil öğrencileri tembelleğe sevk eder. Bu sebeple okulları cazip hale getirmek suretiyle çocuklar için önemli olan oyunla birlikte dersleri ve okulları öğrencilere sevdirmek lazımdır.

Türkiye şartlarında Eylül'den önce ve Haziran ayında bile eğitim yapılması zor gözüküyor. Zorlamayla olmaz. Okulların başladığı ilk hafta bazı okullarda ders yapılmıyor. Yarıyıl tatilinin son haftası ile yılsonu tatilinden önceki 1-2 hafta öğrenciler okula gitmiyor. Her sene 11 gün önce başlayan dinî bayramların 4'te 3'ü de eğitim-öğretim dönemine denk geliyor.

180 gün eğitim yapılırsa yeterli olur ama uygulamada yapılmıyor. Çünkü milli bayramlarda yapılan törenler, Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı ve kar tatilleri de var. Bu sene ara tatil, **Ramazan Bayramı** ile birleştirdi. Dolayısıyla uygulamada eğitim iş gününün 180'in altında kaldığı bir gerçektir. Buna bir de ara tatil eklenirse, daha da aşağıya düşmektedir. Bu sebeple ara tatilin kaldırılmasında kanaatimce bir mahzur yoktur.

g) Amerika'da Okul Sistemi:

Amerika'daki temel eğitim sistemi şöyle:

Elementary School (İlkokul): 1. – 5. sınıf

Middle School (Ortaokul): 6. – 8. sınıf

High School (Lise): 9. – 12. sınıf

College / University: 4 yıllık lisans eğitimi.¹³

Amerika'da okullarda genellikle haftada 5 gün (Pazartesi – Cuma) olmak üzere eğitim verilir. Günlük ders süresi ise:

İlkokul (Elementary) 6 – 6,5 saat (08.00 – 14.30)

Ortaokul (Middle School) 6,5 – 7 saat (08.00 – 15.00)

Lise (High School) 7 – 7,5 saat (07.30 – 15.00)¹⁴

SONUÇ:

Okullarda hizmetli/personel ihtiyacı önemli bir problem, bir an evvel halledilmesi zaruridir. Aksi halde daha çok olayla karşılaşabiliriz.

Gerekirse eğitimde uzun süre kalıcı değişiklikler yapılabilir. Ama bunu yaz-boz tahtasına çevirmemek lazım. Aksi halde eğitime zarar verir.

Görüştüğümüz okul müdürleri ile milli eğitim müdürleri, zorunlu 4 yıllık lise/meslek lisesi eğitiminin kaldırılmasının uygun olacağını yüksek sesle dile getiriyorlar. En azından açık liseye geçişlerin kolaylaştırılması gerekir.

Yönetmeliklerde belirtildiği gibi 180 gün eğitim yapılsa, ara tatil olabilir ama uygulamada bunun altında kaldığı bir gerçek.

OECD tarafından her 3 yılda bir yapılan **PI-SA**'da (matematik, fen ve okuma becerileri sınavlarında), bakanlık tarafından yapılan **ABİ-DE** (Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi), **LGS** ve **YKS**'de öğrencilerin durumu iyi değil. Bunları da daha önce yazdım.¹⁵ Bütün bunlar gösteriyor ki, tatilden çok çalışmaya ihtiyacımız var.

1- Yaz-boz: Kararsızlık veya bilgi eksikliği nedeniyle bir işin sürekli değiştirilmesi, deneme-yanılma yoluyla yönetilmesi veya istikrarsız bir duruma getirilmesi.

2- Bkz. Tekin, İlyas, Ekonomi ve İstihdam İçin Meslek Eğitimi, Türkay Dergi, 2024/Ağustos, sayı: 84, s: 70-76, Eğitimde Durum, Türkay Dergi, 2025/Kasım, sayı: 99, s: 47-54.

3- Meb, 2024-2025 Örgün Eğitim İstatistikleri.

4- Meb, Açık Öğretim Lisesi, Sayısal Veriler.

5- T.C. Resmî Gazete, 2003, sayı: 25212.

6- Resmî Gazete Tarihi: 26.07.2014, Sayısı: 29072, Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim Kurumları Yönetmeliği, madde: 8; Resmî Gazete Tarihi: 07.09.2013, Sayısı: 28758, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde: 15.

7- Bkz. Milliyet com.tr/dünyada eğitim aktif iş günü; Arı, Asım, Ülkemizde ders yılının bazı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırması ve farklı uygulamalar, https://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/orta3; Sağlam, 1999, 19-303; Türkoğlu, 1999, 167-516; Kirman, Yeşim, yeni-meb-calisma-takviminin-diger-ulke-takvimleriyle-karşılaştırması

8- Yeni-meb-calisma-takviminin-diger-ulke-takvimleriyle-karşılaştırması.

9- Bkz. Arı, Asım, Ülkemizde ders yılının bazı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırması ve farklı uygulamalar, https://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167; Sağlam, 1999, 19-303; Türkoğlu, 1999, 167-516.

10- AA. Türkiye okul tatil sürelerinde 33 OECD ülkesini geçti.

11- Bkz. Arı, Asım, Ülkemizde ders yılının bazı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırması ve farklı uygulamalar, https://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/; Fairchild ve Boulay, 2002, 4.

12- Bkz. Arı, Asım, Ülkemizde ders yılının bazı Avrupa ülkeleriyle karşılaştırması ve farklı uygulamalar, https://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167; Cooper, 2003, 1; Davies ve Kerry, 1999, 362.

13- <https://eduforceyed.com/amerikada-okul-saatleri-ve-egitim-suresi-2025-rehberi>.

14- <https://eduforceyed.com/amerikada-okul-saatleri-ve-egitim-suresi-2025-rehberi>.

15- Tekin, İlyas, Eğitimde durum, Türkay Dergi, 2025 Kasım, sayı: 99, s: 47-54, Eğitimde durum -I-, Türkay Akademi, 2024 Eylül, sayı: 85, s: 4-8, Eğitimde durum -II- Türkay Akademi, 2024 Ekim, sayı: 86, s: 4-12.